

RZĄDY BOLESŁAWA KRZYWOUSTEGO (1102 – 1138)

1. Walka o tron po śmierci Władysława Hermana.

Po śmierci Władysława Hermana państwo polskie było podzielone między braci: Bolesława Krzywoustego i Zbigniewa. Bolesław Krzywousty władał Małopolską z Krakowem i Śląskiem. Zbigniew władał Wielkopolską, Kujawami, Mazowszem i ziemią łączycko – sieradzką. Obydwaj pragnęli przejąć władzę nad całym krajem. Zbigniewa popierali możni, którzy chcieli osłabienia władzy książęcej i byli zadowoleni z podziału kraju. Bolesław Krzywousty miał poparcie rycerstwa, które wiązało z młodym władcą nadzieję na zdobycie ziemi i bogactw, a także na osłabienie pozycji możnych w państwie. Punktem spornym była polityka wobec Pomorza. Pomorze Gdańskie i Zachodnie leżały wówczas poza granicami Polski. Były to jednak bogate dzielnice. Bolesław pragnął je przyłączyć do Polski. Zbigniew nie chciał dopuścić do łupieżczych wypraw na ziemie pomorskie gdyż jego dzielnice sąsiadowały z Pomorzem. Ostatecznie wybuchła wojna między braćmi, która zakończyła zwycięstwem Bolesława Krzywoustego i wygnaniem Zbigniewa.

2. Wojna polsko-niemiecka z 1109 r.

a) przyczyny wojny

Cesarz Henryk V poparł roszczenia Zbigniewa w sporze z bratem i zażądał wydzielenia dla niego dzielnicy. Bolesław Krzywousty nie wyraził na to zgody. Henryk V nie chciał umocnienia pozycji Polski w Europie dlatego zaatakował państwo polskie, dążył do rozbicia sojuszu polsko węgierskiego skierowanego przeciwko Niemcom.

b) przebieg:

- granicy od strony Niemiec broniła jedynie sieć umocnionych grodów wzdłuż rzeki Odry.
- Bolesław stosował taktykę **wojny podjazdowej**.
- **obrona grodu Głogowa**, którego kasztelan chcąc uzyskać potrzebny czas oddał na zakładników dzieci obrońców grodu. Gdy gród się nie poddał Henryk V kazał przywiązać dzieci do machin oblężniczych. Mimo to obrońcy nie poddali się.
- szlak wojsk Henryka V trzymał się rzeki Odry. Dotarły one aż pod Wrocław ciągle atakowane z ukrycia przez polskich wojów.
- Henryk V musiał się wycofać z naszych ziem nie mogąc przełamać obrony polskich grodów. **Wojnę zakończył kompromis:** Niemcy przestali popierać Zbigniewa, a Bolesław zobowiązał się zapłacić zaległy trybut i uznać zwierzchność cesarza.

3. Polityka Bolesława Krzywoustego wobec Pomorza.

- Bolesław Krzywousty podjął szereg wypraw na Pomorze, których celem było przyłączenie Pomorza Gdańskiego i Zachodniego do Polski (1116 – 1119)
- **W 1119 roku Bolesław Krzywousty przyłączył do Polski Pomorze Gdańskie.**
- Po szeregu wypraw, podczas których zdobył Kołobrzeg, Szczecin, w latach 1121 -1123 **uzależnił od siebie Pomorze Zachodnie** wraz z wyspą Rugią. Nie był w stanie utrzymać tej dzielnicy dlatego też przyjął **hołd lenny księcia** pomorskiego z rodu Gryfitów **Warcisława. Pomorze Zachodnie stało się lennem państwa polskiego.** Bolesław Krzywousty przeprowadził ponowną chrystianizację Pomorza.

4. Bolesław za cenę uznania wieczystej niezależności polskiej prowincji kościelnej w **1135 r. złożył hołd lenny cesarzowi Lotarowi** z ziem zachodnich aż do Warty.

5. Statut Bolesława Krzywoustego. 1138. r.

Bolesław Krzywousty zmarł w 1138 r. Nigdy nie koronował się na króla. Przed śmiercią ogłosił statut (nazywany również testamentem), w którym podzielił kraj między swoich synów rozpoczynając w ten sposób rozbięcie dzielnicowe w Polsce.

a) przyczyny ogłoszenia Statutu.

Bolesław Krzywousty chciał zapobiec bratobójczym walkom o tron między swoimi synami.

b) postanowienia Statutu.

- **państwo polskie zostało podzielone między synów Bolesława Krzywoustego:**
 - Władysław otrzymał Śląsk
 - Mieszko otrzymał Wielkopolskę
 - Bolesław otrzymał Mazowsze
 - Henryk otrzymał ziemię sandomierską
 - **wydzielono tzw. dzielnicę senioralną**, w skład której wchodziły ziemie położone w centrum państwa: Pomorze Gdańskie, część Kujaw, część Wielkopolski z Gnieznem, ziemia łęczycko – sieradzka, ziemia krakowska z Krakowem.
 - **ustanowiono zasadę senioratu.** Władzę zwierzchnią w państwie miał senior, najstarszy żyjący przedstawiciel dynastii piastowskiej, który oprócz swojej dzielnicy władał również dzielnicą senioralną. Pierwszym seniorem został najstarszy syn Bolesława Krzywoustego - Władysław.
 - **ustanowiono zasadę pryncypatu.** Polegała ona na tym, że senior (princeps) miał władzę zwierzchnią nad całym państwem oraz znaczne uprawnienia np. prowadził politykę zagraniczną całego państwa, współdecydował przy obsadzaniu najważniejszych urzędów, posiadał prawo inwestytury dostojników kościelnych; mógł trzymać załogi w najważniejszych grodach.
 - **wdowa po Bolesławie Salomea**, otrzymała dożywotnio ziemię łęczycko – sieradzką. Nic nie otrzymał najmłodszy syn Bolesława Kazimierz Sprawiedliwy. Przypuszcza się, że urodził się po śmierci swego ojca.
- c) **skutki Statutu Bolesława Krzywoustego:**
- mimo wprowadzenia zasady senioratu bardzo szybko doszło do walk między braćmi,
 - osłabiona została pozycja międzynarodowa Polski,
 - wskutek podziału na dzielnice, państwo polskie było osłabione; poszczególne dzielnice nie były w stanie samodzielnie obronić się przed zagrożeniem zewnętrznym (wrogami)
 - rozbitcie doprowadziło do osłabienia, a ostatecznie do zaniku władzy centralnej. Skorzystali z tego możni, rycerze i Kościół, których pozycja w państwie w okresie rozbitcia dzielnicowego znacznie się umocniła,